

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant Karolina Majewska

w sprawie radcy prawnego **T. P.** obwinionego o popełnienie przewinień dyscyplinarnych z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 8 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych i art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 6 oraz art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, po rozpoznaniu 28 marca 2023 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na rozprawie, kasacji wniesionej przez obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z 25 stycznia 2022 r., sygn. akt WO 42/21, utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z 29 grudnia 2020 r., sygn. akt D [...],

1) uchyla zaskarżone orzeczenie w zakresie utrzymującym w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. co do czynu z punktu 2 wniosku o ukaranie, a także uchyla orzeczenie Sądu I instancji w tej części i uniewinnia radcę prawnego T. P. od zarzucanego mu w tym punkcie czynu,

2) w pozostałej części uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,

3) kosztami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 (dwadzieścia) złotych obciąża Krajową Izbę Radców Prawnych w W..

UZASADNIENIE

Radca prawny T. P. został obwiniony o to, że:

1. w okresie od dnia 29 listopada 2017 r. do dnia 16 grudnia 2019 r. wykonywał zawód radcy prawnego w formie nieprzewidzianej przez obowiązujące przepisy prawa - poprzez reprezentowanie i pełnienie funkcji Prezesa Zarządu w L.1 spółce z o.o., której przedmiotem działalności jest m.in. działalność prawnicza - świadcząc jednocześnie pomoc prawną na rzecz klientów tej spółki, jak również poprzez posiadanie w tej spółce udziałów - w okresie od 29 listopada 2017 r. do 25 lutego 2018 r. 100% a w okresie od 26 lutego 2018 r. do 29 października 2018 r. 99% udziałów, tj. popełnił czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 8 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;
2. w okresie od 28 września 2015 r. do 13 września 2017 r. na prowadzonej przez spółkę z o.o. L., której był i jest członkiem zarządu i współnikiem, stronie internetowej [www.\[...\].pl](http://www.[...].pl) oferował potencjalnym klientom prowadzone sprawy, gdzie wynagrodzenie byłoby płatne wyłącznie w razie osiągnięcia pomyślnego wyniku dla klienta (tzw. wynagrodzenie od sukcesu), tj. popełnił czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 6 oraz art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w [...]. orzeczeniem z 29 grudnia 2020 r. uznał obwinionego r. pr. T. P. winnym zarzucanego w punkcie pierwszym wniosku o ukaranie czynu, przyjmując, że czyn został popełniony w okresie od dnia 29 listopada 2017 r. do dnia 25 marca 2019 r. i stanowił

przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 8 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych. Na podstawie art. 64 ust. 1 i art. 65 ust. 1 pkt 5) ustawy o radcach prawnych Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wymierzył r. pr. T. P. karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. W punkcie drugim sentencji orzeczenia, sąd dyscyplinarny uznał r.pr. T. P., winnym tego, że w okresie od 28 września 2015 r. do 13 sierpnia 2017 r. na prowadzonej przez spółkę z o.o. L., której był członkiem zarządu i współnikiem, stronie internetowej [www.\[...\].pl](http://www.[...].pl) oferował potencjalnym klientom prowadzenie sprawy, gdzie wynagrodzenie byłoby płatne wyłącznie w razie osiągnięcia pomyślnego wyniku dla klienta (tzw. wynagrodzenie od sukcesu), który to czyn stanowił przewinienie dyscyplinarne jako sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6 oraz art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za to na podstawie art. 64 ust. 1 i art. 65 ust. 1 pkt 3) ustawy o radcach prawnych wymierzył obwinionemu karę pieniężną w kwocie 3.000 zł. Ponadto obciążył r. pr. T. P. kosztami postępowania dyscyplinarnego.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wniósł obwiniony. W wyniku jego rozpoznania, Wyższy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie orzeczeniem z 25 stycznia 2022 r. zmienił orzeczenie w jego punkcie pierwszym w ten sposób, że wymierzył obwinionemu karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na okres czterech oraz zakaz wykonywania patronatu na okres czterech lat. W pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie oraz obciążył obwinionego kosztami postępowania odwoławczego. Postanowieniem z 28 marca 2022 r. Wyższy Sąd Dyscyplinarny sprostował oczywistą omyłkę w punkcie I orzeczenia, w ten sposób, że po zwrocie „za czyn opisany w punkcie 1 karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na okres czterech” dodał słowo „lat”.

Od powyższego orzeczenia kasację wniósł obwiniony, który zaskarżył je w całości na swoją korzyść.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił

1. obrazę art. 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 68³ ustawy o radcach prawnych wobec przeprowadzenia rozprawy odwoławczej pod nieobecność obwinionego, pomimo jego wniosku o odroczenie rozprawy z powodu choroby potwierdzonej zaświadczeniem lekarza sądowego o niemożności stawiennictwa w sądzie;
2. obrazę art. 68³ ust. 2 ustawy o radcach prawnych wobec bezpodstawnego przyjęcia, iż nieobecność na rozprawie w dniu 23 grudnia 2020 r. nie była należycie usprawiedliwiona i uznanie zarzutu odwołania w tym zakresie za niezasadny, mimo, iż przeprowadzenie rozprawy przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w [...]. pod nieobecność obwinionego, który w sposób należyty złożył wniosek o jej odroczenie stanowiło naruszenie art. 6 k.p.k. wobec pozbawienia obwinionego prawa do obrony, w szczególności prawa do złożenia wyjaśnień na rozprawie, wniosków dowodowych oraz uczestnictwa we wszystkich czynnościach przeprowadzonych na rozprawie;
3. obrazę art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych wobec bezpodstawnego uznania, iż opis czynu przypisanego nie musi zawierać znamion deliktu dyscyplinarnego i bezzasadne przyjęcie, iż czyn z punktu 2 wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wyczerpuje znamiona przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6 oraz art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego podczas, gdy art. 36 ust 3. Kodeksu Etyki Radcy Prawnego nie kontrawencjonalizuje oferowania prowadzenia spraw potencjalnym klientom, gdzie klient zobowiązuje się zapłacić honorarium za prowadzenie sprawy wyłącznie w razie osiągnięcia pomyślnego wyniku, lecz zawieranie umowy, na mocy której klient zobowiązuje się zapłacić honorarium za prowadzenie sprawy wyłącznie w razie osiągnięcia pomyślnego wyniku;
4. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. i art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, wobec faktycznego nierozważenia w toku postępowania odwoławczego przez sąd odwoławczy zarzutu w postaci naruszenia art. 366 § 1 k.p.k. i bezpodstawnego podzielenia ustaleń Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...], iż dowody przedstawione przez Ł. S. są wiarygodne oraz bez wyjaśnienia prawdziwości tych dokumentów oraz treści umów zlecenia zawieranych przy udzielaniu pełnomocnictwa radcy prawnemu T. P. i

okoliczności zawierania tych umów a także wobec faktycznego nierozważenia zarzutu dotyczącego naruszenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., dotyczącego oddalenia wniosków dowodowych obwinionego i obrońcy wobec przyjęcia, iż wnioski te zmierzają w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania pomimo braku wykazania, w jaki sposób nastąpiłoby przedłużenie tego postępowania w sposób zagrażający przedawnieniem orzekania i pomimo tego, że działanie obwinionego i jego obrońcy do dnia rozprawy w żaden sposób nie prowadziło do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania;

5. na zasadzie art. 62³ ustawy o radcach prawnych, z ostrożności procesowej, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażącą surowość kary orzeczonej w punkcie I zaskarżonego orzeczenia.

Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Nie są zasadne zarzuty pierwszy i drugi kasacji, gdyż regulacja dotycząca niestawiennictwa obwinionego z art. 68³ ust. 2 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych ustępuje, wobec powszechnej regulacji odnoszącej się do niestawiennictwa strony w postępowaniu karnym z art. 117 § 3a k.p.k. Przepis ten stanowi, iż niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawiał się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy. Oznacza to, że nawet zdrowotna przyczyna uniemożliwiająca stawiennictwo na rozprawę nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez Sąd dyscyplinarny. Szczególna regulacja z art. 117 § 3a k.p.k. nie jest sprzeczna z prawem do obrony (art. 6 k.p.k.), bowiem strona, która ma obrońcę może korzystać nadal z tego prawa. Stosowanie regulacji z art. 117 § 3a k.p.k. jest wyłączone dopiero, gdy udział strony w czynności procesowej jest

obowiązkowy lub jeżeli nie stawiał się jej obrońca lub pełnomocnik. Taka sytuacja nie wystąpiła na rozprawie 25 stycznia 2022 r., poprzedzającej wydanie orzeczenia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny i na rozprawie 29 grudnia 2020 r., poprzedzającej wydanie orzeczenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny. Mimo, że Wyższy Sąd Dyscyplinarny odwołał się tylko do art. 450 § 2 k.p.k., to w ramach kontroli kasacyjnej należało wskazać na silniejszą podstawę z art. 117 § 3a k.p.k.

2. Zasadny jest zarzut trzeci kasacji ze względu na obrazę prawa, które nie pozwala na przypisanie obwinionemu czynu z punktu 2 wniosku o ukaranie. Uniewinnienie wynika z obowiązku przestrzegania zasady odpowiedzialności za czyn zabroniony przez ustawę (art. 1 k.k.), która obowiązuje również w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych (art. 74¹ pkt 2 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych). Czyn opisany w punkcie 2 wniosku o ukaranie nie miał podstawy w prawie materialnym – art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 6 oraz art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (dalej powoływany jako: KERP). Przepis art. 36 ust. 3 KERP zakazuje radcy prawnemu zawierania z klientem określonej umowy. Norma ta nie obejmuje natomiast oferowania klientowi prowadzenia spraw. Odpowiedzialności dyscyplinarnej może podlegać tylko ten radca prawny, który zawarł z klientem umowę, a nie ten radca prawny, który oferował, lecz nie zawarł z klientem umowy, na mocy której klient zobowiązał się zapłacić honorarium za prowadzenie sprawy wyłącznie w razie osiągnięcia pomyślnego jej wyniku. Niezależnie zatem od tego, czy obwiniony oferował i zawarł taką umowę, to postępowanie dyscyplinarne nie może być prowadzone, gdyż czyn opisany w punkcie 2 wniosku o ukaranie dotyczy tylko samego oferowania prowadzenia sprawy. Natomiast norma z art. 36 ust. 3 KERP odnosi się do innego czynu, czyli do zawarcia umowy z klientem. Przy ścisłej regulacji z art. 36 ust. 3 KERP, czyli pozytywnie określającej zakazane radcy prawnemu zachowanie, nie jest dopuszczalne osadzanie podstawy materialnej odpowiedzialności przypisywanej obwinionemu za czyn z punktu 2 wniosku o ukaranie w ogólnej regulacji z art. 6 KERP, gdyż art. 36 ust. 3 KERP stanowi regulację szczególną, która przez opisanie zachowania zakazanego wyraźnie zawęży odpowiedzialność do zakazu zawierania z klientem umowy. Oznacza to, że czyn z punktu 2 wniosku o ukaranie nie zawiera znamion czynu zabronionego. Spełnia się wówczas negatywna przesłanka procesowa z art.

17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych. W takiej sytuacji sąd wydaje wyrok uniewinniający (art. 414 § 1 k.p.k.).

Kasacja w tej części została zatem zasadnie wniesiona wobec rażącego naruszenia prawa, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Wobec negatywnej przesłanki procesowej należało zatem uchylić zaskarżone kasacją orzeczenie w zakresie utrzymującym w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, co do czynu z punktu 2 wniosku o ukaranie, a także uchylić orzeczenie Sądu I instancji w tej części i uniewinnić radcę prawnego od zarzucanego mu w tym punkcie czynu (art. 537 § 2 k.p.k.).

3. Zarzut czwarty kasacji uzasadnia uchylenie w pozostałej części orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Zasadnie skarżący zarzuca naruszenie przepisów prawa procesowego (zapewne jedynie omyłko wskazano na art. 437 § 2 k.p.k. zamiast na art. 457 § 2 k.p.k.). Rzecz w tym, iż Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie rozważył należycie odwołania wskazującego, iż doszło do naruszenia przepisów o postępowaniu dowodowym przez Sąd pierwszej instancji (art. 433 § 2 k.p.k.). Chodzi o art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., bowiem nie można stwierdzić, iż wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierzał do przedłużenia postępowania, skoro wniosek dowodowy został od razu zgłoszony przez obrońcę obwinionego i nie został uwzględniony przez Sąd pierwszej instancji na rozprawie 23 grudnia 2020 r. Sąd pierwszej instancji poprzestał na zeznaniach świadka Ł. S., natomiast nie przeprowadził dowodów zawnioskowanych przez obwinionego. Nie sposób dostrzec po stronie obwinionego dążenia do przewlekłości postępowania, skoro wniosek dowodowy został złożony na początku postępowania i nie stwierdzono, że dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności. W takiej sytuacji nie można odmówić racji skarżącemu, że postępowanie dowodowe nie było prawidłowe, zwłaszcza, gdy świadek Ł. S. miał być silnie skonfliktowany z obwinionym. Nie bez racji zarzuca skarżący, iż czyn z punktu I wymagał przeprowadzenia dalszych dowodów ze względu na treść zarzutu, dotyczy wszak wykonywania zawodu radcy prawnego za pośrednictwem spółki z o.o. na rzecz klientów, zatem w ramach prawa do obrony obwiniony mógł domagać się dalszych ustaleń wskazanych w kasacji dla

rozstrzygnięcia czy doszło do naruszenia art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych. Z tych przyczyn orzeczono jak w punkcie 2 wyroku (art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych).

4. O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł stosując art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych i na podstawie art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 632a § 1 k.p.k. i art. 618 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 663 ze zm.) obciążył nimi Krajową Izbę Radców Prawnych w Warszawie.

(r.g.)

[ał]